

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

ANTI||BARBARORVM D. ERAS-||mi Roterodami, liber unus

Erasmus, Desiderius

Coloniæ, 1524

Diuino consilio disciplinas ab ethnicis expolitas, ut nos uteremur, non ut
conte[m]neremus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30133

ris. Ego me a quouis ethnico deſoari patiar, dummodo doctiſſimo, facundiſſimo, nec me huius profeſſionis poenitebit, modo me praſtantiora doceat ethnicus, q̄ Christianus, ſed ut rem aliquando finiamus, niſi aduerſarios noſtros, talpis caeciores, ſua redderet inuidencia, certe uiderent quod uel caeco apparet, uiderent in rebus ab ethnicis inuentis, aliquod ineſſe diſcrimen, alias eſſe inutiles, dubias, peſtiferas, alias perutiles, ſalutares, immo neceſſarias. Mala illis relinquamus, bona uero quidni nobis uſurpemus: hoc demum eſt homine Christiano, homine prudente, homine ſtudioſo dignum. At nos, ſi ſuperis placet, praepoſtere agimus: ethnicorum uitia, libidinem, auaritia, ambitionem, ſuperſtitionem paſſim imitamur, immo uincimus, at eruditionem, quam uſ unam imitari par erat unam aſpernamur, ſtultius ne, an ſuperbius, nondum ſatis ſcio. Nam ſi res mediocri uſui futuras, ab illis ad nos traduximus, idq; citra culpam, quid impedit, quo ſecius idē de illoꝝ artibus faciamus: quibus ſi qd Hieronymo credimus, nihil eſt in rebus mortalium, aut utiliſſimum, aut praſtantius.

Diuino conſilio diſciplinam ab ethnicis expolitas,
ut nos uteremur, non ut contēneremus.

Quinimo admirabilem rerum ordinem, & harmoniam, quam uocant, paulo penitius introſpicienti uideri mihi prius ſolet: nec mihi adeo ſoli, uſum eſt, idē & pleriq; grauifſimis autoribus, non ſine diuino conſilio, diſciplinarum inuendarum negotium ethnicis datum eſſe. Immortalis enim ille rerum moderator, ut eſt ipſa ſapientia, ratione ſumma conſtituit uniuerſa, pulcherrima quadam uiciffitudine diſtinguit, aptiſſimo ordine digerit, ut omnibus omnia miro quodam modo reſpondeant, nec quicquam in tam imenſa rerum uarietate ferri temere ſinit. Hic aureo illi ſeculo, quo naſci decreuerat, uoluit ut omnes & aſſectae, & ſequuturae ſeruiret aetates, ad huc

ius unius felicitatē, decusq; cumulandū, quæcunq; ī rerū natu-
ra essent, referri placuit, quod ip̄m se perfecturū pollicebatur.
Cū exaltatus, inquit, fuero a terra, oīa trahā ad meipsum, ubi
mihi aptissime trahendī uocabulo uidetur usus, ut intelligas
oīa, ul' inimica, uel ethnica, ul' alioquin aliena, etiā si non sequā-
tur ad Christi cultū, inuita trahi debere. Et ubi est illa rerum
harmonia, qua fit diuo Augustino, ut ne mala quidē otiose
creata uideantur? Quorsum ab ipsis mundi rudimētis tot figu-
ræ, tot pdigia, tot mysteria spectabant? nēpe ad seculū Christi-
anū. Quid deīn tota lex Mosaica tot ritus, tot ceremoniæ, tot
oracula? nonne, Paulo teste, hæc oīa figuræ contingebant illis
Iā ut ip̄eriorū translationes prætereā, quorsum pertinuit tanta
mole Romanā cōdere gentē, tantis cladibus, tot tā cruētis uis-
ctorijs urbi rerū dominæ uniuersum subigere orbē? nōne diui-
no p̄sus cōsilio? nimis ut iā nata Christiana religio, facilius ī
singlas terrarū ptes dimanaret, si ab eodē capite tāq; ī mēbra dif-
funderetur. Age nunc, qua mēte tandē orbē p̄pe totū, tā ueloci-
ter, tam pudendis religionibus siuit irretiri? Nimis ut una ex-
orta, uniuersas summa cū gl̄ia euerteret. Adeo nihil sine dimi-
nutione fit egregiū. Artes studiosa Græcia repperit, cū qua de-
inde Latīn certamīe suscepto, bellicis quidē rebus superauit.
At literarū dicēdiq; laudibus propemodum æquauit, alijs rerū
latētes causas rimari curæ fuit, alij Promethei uinculis alligati
coelestiū igniū uagos recursus obseruarunt. Fuerunt qui diui-
nitatis arcana tētauerūt, hic differēdi, ille dicēdi rationē inue-
nit, nonnulli mortaliū mores doctissime depinxerunt, quibus-
dā rerū gestarū memoria ad posteros transmittere studio fuit.
Iā uero in legibus, ī philosophia, quantus sudor antiquis fuit?
Quorsum tandem hæc omnia? num ut nos exorti contemne-
remus? an potius ut optia religio, pulcherrimis studijs tum ho-

nestaretur, tū fulciretur? Omnia ethnicorū fortiter facta, scite dicta, ingeniose cogitata, industrie tradita, suæ Reipublicæ præparauerat Christus. Ille ministrauerat ingenium, ille quærendi ardorem adiecerat, nec alio autore quæsita inueniebāt. Hanc artium frugem illorum ætas tulit, non tam sibi quā nobis, siquidem ut non quæuis regio suppeditat omnia, nec omnis fert omnia tellus, ut inquit Maro, ita seculi, suæ quibusq; dotes distributæ mihi uidentur. In summo bono quærendo, pleriq; philosophorum, & ætatem, & ingenium triuerūt. Sed id quod erat uere summum & præstantissimum, suæ Christus ætati seruauit, non ita tamen, ut cæteras inutiles, ac sine fruge actas uoluerit, id quod oculis quoq; testibus uidemus, & corporeis in rebus diligenter cauisse naturam, ne qua portio tēporis inutilis effluat. En arbores (admoneor enim aspectu ipso, ab his exemplum petere) primo iam uere, frondibus alēdis succum suppeditāt. Nunc uidetis, additī frondibus flores, quā tum uoluptatis nobis spectātibus edant. Accedente æstate, hi ipsi flosculi paulatim in pomi carnem turgescunt, autūno mitibus malis stabunt arbores grauidæ, quæ simul atq; posuerūt, rursus id interualli, quod ex autumno in hyemem superest, sub futurā æstatem nouis creandis surculis datur. Hyems ne ipsa quidem otiosa, alterna quiete rerum uires reficit, idem coelestium orbium discursus ille, tam uarie tēperatus efficit. Summa in rebus discordia, sed qua nihil concordius. Eodem feruntur, & singula, & uniuersa, eodem spectant, ad unum quiddā tēdunt. Optimus igitur ille moderator Christus, cū solo suo seculo summi boni cognitionem peculiariter destinasset, proximis ante seculis id tribuendum putauit, quod ad summum bonū proxie accederet, summā uidelicet eruditionē. Quid enim secundū uirtutē potest homini præstabilius contingere

scientia: qua quidem in re deus Christianorum, siue ignauia, siue
mauis, otio consultum uoluit, ut qui essemus aliunde occupan-
di, bonam laboris partem adimeret. Non paulo enim proclis-
uius est, remam ad unguem expolitam perdicere, quam iuenire.
Quod nisi illi literarum segetem seuisissent, nobis fortassis ni-
hil esset, quod mereremur. Quid enim ipsi reperissemus, qui il-
lorum iuentis non modo nihil unquam adiecimus, uerum detriui-
mus permulta, perturbauimus omnia. Quo turpius ingrati sumus,
imo inuidi quae res summo usui futuras, ne gratis quidem oblatas
accipere uelimus, cum istis magno constiterint, nec munus mo-
do pulcherrimum recusamus, uerum etiam autorem muneris
pro gratia quam debebamus, summa contumelia afficimus.

Homines ignorantia potius quam eruditio-
ne insolentiores fieri.

Hic ego perdocte tu quidem, inquam, & uere Batte, at uix
credideri ullos esse tam omnis humanae rationis expertes, ut
uniuersam literaturam a religione segregandam putet, modo
sit Christiana. Battus: Quasi uero, inquit Battus, ulla sit erudi-
tio Christiana, quae non eadem sit in eruditissima, loquor autem
non de mysterijs nostrae religionis, sed de disciplinis repositis.
Quid enim si uera fateri uelimus post ethnicos illos noui a
nobis repertum, quod non idem sit indoctum. Quid autem iue-
niamus bene, quae aliorum iuenta tam male tuemur? Ego igitur
nullam esse eruditionem puto, nisi quae sit secularis (sic enim
appellant antiquam) aut certe seculari literatura condita, et in-
structa. Eam (si peruersa & impia absit opinio) Christianam et-
iam patiar appellari, quanquam non paucos adeo stolide re-
ligiosos comperio, ut ne Christianam quidem istam, id est eccle-
siasticam multi faciant. Quid enim, inquit, si non simus theo-
logi, si Christum bene scis, satis est, si caetera nescis. Non doctus
sed in nocentibus promissa est immortalitas. Num ideo di-